

ВОЛИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЛЕСІ УКРАЇНКИ

МАРТИН

Петро Михайлович

УДК 796.011 (477)

**ОРГАНІЗАЦІЙНО - ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ
У СУЧАСНИХ МОЛОДІЖНИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ**

24.00.02 – Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення

А в т о р е ф е р а т

дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту

Луцьк-1999

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано у Львівському державному інституті фізичної культури. Державний комітет України з фізичної культури і спорту.

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, професор **Осінчук Володимир Григорович**, Львівський державний університет імені Івана Франка, завідувач кафедрою фізичного виховання.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України **Вільчковський Едуард Станіславович**, інститут проблем виховання АПН України, завідувач лабораторії фізичного виховання

доктор політичних наук **Головатий Микола Федорович**, Міжрегіональна академія управління персоналом, директор інституту менеджменту та бізнесу

Провідна установа: Національний університет фізичного виховання і спорту України

Захист відбудеться “14” жовтня 1999 р. об 11.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 32. 051. 02 Волинського державного університету імені Лесі Українки (263000, м.Луцьк, вул. Винниченка, 30)

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Волинського державного університету імені Лесі Українки (263000, м.Луцьк, вул. Винниченка, 30)

Автореферат розіслано “14 ” вересня 1999 року

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради
кандидат педагогічних наук, доцент

Цьось А.В.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. З утворенням України як незалежної держави стало можливим утвердження національної системи фізичного виховання як в державних закладах освіти, так і в громадських об'єднаннях. Цьому сприяє прийнята останнім часом низка державних документів.

Науково-обґрунтована загальна концепція національного виховання підростаючого покоління вимагає пошуку шляхів її реалізації в різних ланках суспільного життя, в тому числі в молодіжних організаціях. Між тим, ще донедавна на молодіжному законодавстві дуже сильно позначалось ставлення суспільства до молоді як до об'єкта соціального діяння своїх виховних та ідеологічно-пропагандистських інститутів, застосовуючи по відношенню до неї, так званій, залишковий принцип. На жаль, проблема дитячих і молодіжних об'єднань тривалий час розглядалася вченими (Я.Немирівський, 1997; В.Головенько, 1998) досить однобічно, трактуючи їх діяльність як воєнізовану, буржуазну систему виховання, нехтуючи їх гуманістичними виховними цілями.

Між тим, об'єктивне дослідження діяльності українських молодіжних організацій, як складової національного відродження, тільки розпочинається (В.Головенько, 1997). Нині, коли відчуваємо гостру потребу в чіткій концепції національного виховання та повертаємося до національних традицій виховання молоді, дане питання є надзвичайно актуальним. Аналіз діяльності різних молодіжних організацій як виразників різних соціальних груп та політичних напрямків дозволяє простежити генезу національного відродження українського народу.

Незважаючи на численні наукові праці, в яких висвітлюються різні аспекти підвищення рухової активності учнів (В.Ареф'єв, В.Столітенко, 1997), методика розитку рухових якостей (Л.Волков, 1980; В.Вайбауман, 1991), позакласне та позашкільне фізичне виховання (А.Пермяков, 1989; Г.Богданов, 1989), організація педагогічного контролю за фізичною підготовкою школярів (М.Набатнікова, 1982; В.Новосельський, 1980), фізична підготовленість молоді з кожним роком погіршується. Дослідження причин такого стану є надзвичайно актуальним.

В останні роки з'явилися дослідження (М.Головатий, 1993; О.Вацеба, 1996; Я.Немирівський, 1996; В.Головенько, 1997; І.Андрухів, 1997), присвячені окремим аспектам діяльності молодіжних організацій. Однак фізкультурно-спортивна робота в структурі сучасних молодіжних організацій є недостатньо висвітленою, що вказує на актуальність вибраної теми.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертація виконана на підставі Зведеного плану НДР Міністерства України у справах молоді і спорту на 1994-1998 р.р. в рамках теми 1.3.5. "Українська народна фізична культура (теоретико методичні аспекти використання в сучасних умовах)", номер державної реєстрації 0194 V 0035072.

Метою дослідження є узагальнення організаційно-педагогічних особливостей і на цій основі - вдосконалення процесу фізичного виховання старшокласників шляхом впровадження в роботу молодіжних організацій науково-обґрунтованих рекомендацій.

В дослідженні вирішувалися такі задачі:

- дослідити особливості становлення та розвитку організаційно-педагогічних засад фізичного виховання в українських молодіжних організаціях;
- дослідити ступінь поширення занять фізичною культурою і спортом у позанавчальний час серед старшокласників та причини, котрі впливають на залучення школярів до цих занять;
- дослідити організаційні форми фізичного виховання у сучасних молодіжних організаціях;
- розробити і апробувати організаційно-педагогічні рекомендації для оптимізації процесу фізичного виховання старшокласників у сучасних молодіжних організаціях.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в результаті досліджень:

- узагальнено відомості про становлення та розвиток організаційно-педагогічних засад фізичного виховання в українських молодіжних організаціях;

- розроблено класифікацію сучасних молодіжних та дитячих організацій за статутними завданнями;

- визначено мотиваційні чинники, що впливають на залучення старшокласників до занять фізичною культурою і спортом;

- науково-обґрунтовано організаційно-педагогічні рекомендації для оптимізації процесу фізичного виховання у сучасних молодіжних організаціях.

Практичне значення одержаних результатів полягає у:

- розробці та впровадженні в систему діяльності молодіжних організацій нової організаційної форми фізичного виховання - студентського спортивного фестивалю;

- розробці та впровадженні організаційно-педагогічних рекомендацій для інструкторів фізичного виховання та керівників молодіжних організацій, які дозволяють покращити процес фізичного виховання членів цих організацій шляхом: а) проведення семінарів для інструкторів фізичного виховання з метою підвищення їх фаховості; б) організації та проведення фізкультурно-оздоровчих заходів в рамках святкувань культурно-релігійних свят.

Особистий внесок автора. Зібрано відомості про фізичне виховання в молодіжних організаціях в історичному аспекті та на сучасному етапі. Вивчена статутна і програмно-нормативна діяльність молодіжних організацій та розроблена їх класифікація. Досліджено й узагальнено дані про ступінь поширення занять фізкультурою і спортом серед старшокласників, а також рівень фізичного розвитку та фізичної підготовленості дітей старшого шкільного віку. Розроблено організаційно-педагогічні рекомендації для вдосконалення фізичного виховання у сучасних молодіжних організаціях.

Апробація результатів дисертації. Результати досліджень були представлені на Першій науково-практичній конференції “Національне страхове медичне забезпечення України” (Львів, 1995), на Всеукраїнській науковій конференції “Освіта в галузі фізичної культури: стан, проблеми, перспективи” (Львів, 1996), на всеукраїнських науково-практичних конференціях “Роль фізичної культури в здоровому способі життя” (Львів, 1996; Львів, 1997), на II регіональній науково-практичній конференції “Совершенствование форм и методов воспитания учащихся общеобразовательных школ” (Вітебськ, 1997), на першій Всеукраїнській науковій конференції аспірантів галузі фізичної культури і спорту “Молода спортивна наука України” (Львів, 1997), на другій Всеукраїнській науковій конференції аспірантів “Молода спортивна наука України” (Львів, 1998), на “круглому” столі “Молодіжні організації сьогодні” (Київ, 1997), на Всеукраїнській конференції “Молодіжні проблеми в Україні: стан та шляхи вирішення” (Львів, 1997), на щорічних читаннях Інституту проблем молоді (Київ, 1998), на Світовому Конгресі Молодіжних Організацій (Київ, 1998), на підсумкових конференціях викладачів і аспірантів Львівського ДІФК (1994-1998рр.).

Публікації. Матеріали досліджень висвітлені у 16 публікаціях, з яких 7 статей у збірниках наукових праць, а решта – публікації у збірниках матеріалів і тез наукових конференцій.

Структура і обсяг роботи. Дисертація викладена на 187 сторінках машинопису і містить вступ, п'ять розділів, висновки, список використаних джерел – 225 джерела, додаток. Для кращого сприйняття матеріалів досліджень в дисертації наведено 17 рисунків і 11 таблиць.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність проблеми, визначено мету та задачі дослідження, розкрито наукову новизну і практичне значення роботи, особистий внесок автора, вказується сфера апробації результатів дослідження.

В першому розділі **“Значення, зміст і методика фізичного виховання старшокласників”** відмічено, що вплив суспільства, держави на особистість проходить опосередковано через складну систему соціальних посередників: сім'ю, навчально-виховні заклади, молодіжні організації, засоби масової комунікації, різні неформальні групи. Як зазначають фахівці (Г.Ващенко, 1997; О.Вишневський, 1996; В.Дембіцький, 1989; О.Бакуненко,

1987), в залежності від рівня організації та розвитку системної діяльності суспільства, особливостей його впливу на особистість через вищезазначені посередники по-різному проходить процес прийняття, усвідомлення і перетворення учнями потреб суспільства у власну суб'єктивну необхідність. На думку педагогів (В.Сухомлинський, 1967; К.Ушинський, 1979), діяльність, в якій відбувається формування особистості, є суспільною та соціальною діяльністю. Саме через ці види діяльності учень включається в систему об'єктивних суспільних відносин, беручи на себе певні соціальні ролі і проявляючи у їх виконанні свою індивідуальну сутність.

Серед факторів, що впливають на фізкультурно-спортивну активність учнів можна виділити індивідуальні особливості, відношення сім'ї, педагогічного колективу школи, ровесників до занять фізкультурою і спортом, а також наявність належної матеріально-технічної бази, різноманітного інвентаря, відповідних гігієнічних умов. В той же час, для підвищення активності учнів до занять фізичними вправами необхідно формувати у них інтерес та мотивацію. У свою чергу, інтерес до фізкультурно-спортивної діяльності сформується в учнів тоді, коли вони зможуть реалізувати свої знання і вміння в різних формах, коли вони побачать свої успіхи в цій діяльності і коли ці успіхи будуть оприлюднюватися. Саме такі умови необхідно створити учням, щоб заохотити їх до занять фізичними вправами.

На сьогоднішній день розроблені та апробовані адекватні методики розвитку фізичних якостей для учнів-старшокласників (Л.Волков, 1988; Я.Вайбауман, 1991), які враховують вікові та статеві особливості розвитку організму в зазначений віковий період. Вченими (А.Пермяков, 1989; Б.Шиян, 1986) науково-обґрунтовано необхідність проведення з молоддю різних організаційних форм фізичного виховання в позанавчальний час. Розроблені рекомендації (В.Новосельський, 1980; Є.Пірогова, 1989), що оптимізують їх проведення через адекватність підбору навантаження та ефективність методів контролю за тренувальним процесом. Результати зазначених досліджень спрямовані на підвищення рівня фізичної підготовленості молоді, на зміцнення її здоров'я, і з кожним роком таких досліджень стає все більше. Однак, незважаючи на все це, з року в рік зменшується кількість старшокласників, які відвідують заняття фізкультурою і спортом в позанавчальний час, а рівень їх здоров'я постійно погіршується. В зв'язку з цим, необхідно вивчити, яка мотивація сприяє залученню старшокласників до занять фізкультурою і спортом, а також дослідити особливості організаційних форм фізичного виховання, які проводяться в позанавчальний час в різних установах, зокрема у сучасних молодіжних організаціях.

У другому розділі **“Методи та організація дослідження”** розкриваються методи, що застосовувалися для вирішення поставлених задач, а саме: аналіз науково-методичної літератури; аналіз архівних матеріалів; опитування (анкетування, інтерв'ювання); педагогічні спостереження; антропометричні виміри, педагогічні тести; педагогічний експеримент, методи математичної статистики.

Дослідження проводилося протягом 1994-1998 рр. на базі організацій Пласт, Спадщина, Січ, СПОУ, в міських школах Львова, Самбора, Ковеля та в сільських школах Львівської, Рівненської, Тернопільської областей впродовж наступних етапів:

1. Теоретичне дослідження проблеми, вивчення та узагальнення літературних і документальних джерел, досвіду діяльності молодіжних організацій.

2. Проведення опитування старшокласників для вивчення ступені поширення серед них занять фізкультурою і спортом. Проведення педагогічного спостереження для дослідження організаційних форм фізичного виховання у сучасних молодіжних організаціях. Розробка організаційно-педагогічних рекомендацій для вдосконалення процесу фізичного виховання школярів у сучасних молодіжних організаціях.

3. Проведення антропометричних вимірювань та педагогічного тестування школярів 15-17 років. Проведення педагогічного експерименту для оцінки ефективності запропонованих організаційно-педагогічних рекомендацій. В експерименті взяло участь 255 старшокласників, з

них 64 хлопці і 48 дівчат – експериментальна група (ЕГ) (члени ОУМ “Спадщина”), та 87 хлопців і 56 дівчат – контрольна група (КГ).

4. Обробка та аналіз отриманих результатів, узагальнення результатів дослідження, формулювання висновків роботи.

У третьому розділі **“Становлення і розвиток організаційно-педагогічних засад фізичного виховання в українських молодіжних організаціях”** зазначається, що український молодіжний рух має глибокі корені. Науковці (Я.Немирівський, 1997; В.Головенько,1998), поділяючи його на кілька етапів, стверджують, що зароджувався він у процесі формування громадських структур, які на українських землях з’явилися досить давно, сягаючи своїми коріннями в дохристиянські часи. Фізичне виховання в княжі часи та добу козаччини мало військово-прикладне спрямування, в середньовіччя, в братствах, воно було введено як складова системи тогочасної освіти, а в національно-патріотичних молодіжних організаціях першої половини ХХ століття – спочатку виступало основним компонентом підготовки до професійної діяльності і мало спортивно-прикладну спрямованість, а пізніше, під час Першої світової війни, - військово-прикладну спрямованість.

В Радянський період молодіжний рух в Україні, в основному, існував тільки у формі двох організацій: комсомолу і піонерії. Фізичному вихованню членів цих організацій приділялася велика увага: велася секційна робота з різних видів спорту, проводилися змагання, організовувалися туристичні походи, фізкультурно-оздоровчі та спортивні табори, в які залучалася велика кількість молоді. Тому фізичне виховання в піонерсько-комсомольських організаціях мало спортивно-масову спрямованість.

Під впливом перебудовчих процесів (1985-1991рр.) молодіжний рух переходить на якісно новий етап свого розвитку. Спочатку, в умовах нового, перебудовчого курсу, він формувався як неформальний і характеризувався клубно-гуртковою діяльністю. За спрямуванням це був рух протесту проти монополії комсомолу. Епогеєм цього етапу стала політизація молодіжних формувань. Поряд з тим, створювалися фізкультурні об’єднання через відродження старих форм діяльності молодіжних товариств. Таким чином, відновили свою діяльність скаутські організації “Пласт”, Українська національно-патріотична організація “Пластун”, Карпатський лещетарський клуб, Львівська крайова організація український січовий союз та ін.

Нинішній молодіжний рух України характеризується такими основними чинниками, як демократичністю, різноманітністю за напрямками діяльності та політичними уподобаннями, регіональними особливостями (молодіжний рух інтегрований переважно в регіональні, а не всеукраїнські структури) тощо. На сьогоднішній день в Україні діє близько 40 молодіжних об’єднань. Аналіз статутів сучасних молодіжних організацій дозволив розробити їх класифікацію за статутними завданнями, виділивши політичні, соціально зорієнтовані, професійно спрямовані, виховні, релігійні, пацифістські, спортивні, мистецькі, екологічні та інші об’єднання. Незважаючи на різноманітність напрямків функціонування, кожна молодіжна організація в більшій чи меншій мірі у своїй діяльності використовує засоби фізичного виховання. Нашими дослідженнями встановлено, що популярністю серед членів молодіжних організацій користуються ігрові види спорту, зокрема футбол, волейбол, баскетбол тощо. З кожним роком серед національно налаштованих організацій популярність набувають традиційні народні ігри, забави, розваги, які проводяться під час різноманітних святкувань. Вони не вимагають особливих умов для проведення і дозволяють задіяти значну кількість молоді. Зазначені види рухової активності проводяться як форма активного відпочинку, тому спрямованість фізичного виховання у сучасних молодіжних організаціях можна визначити як оздоровчо-розважальну.

Таким чином, у фізичному вихованні молодіжних організацій культивувалися засоби та організаційні форми, які відповідали напрямку діяльності цих організацій і мали на меті масове залучення молоді до членства в них.

У четвертому розділі **“Особливості занять фізкультурою і спортом старшокласників у позанавчальний час”** шляхом анкетування визначається ступінь поширення занять

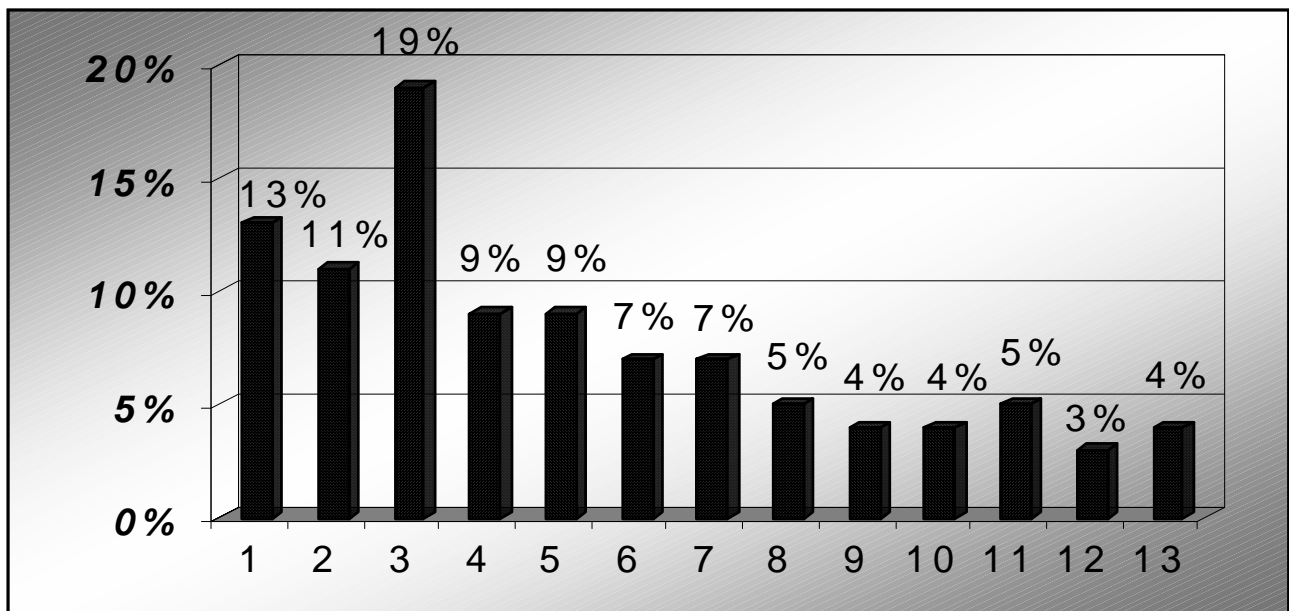
фізкультурою і спортом серед школярів 15-17 років та причини, котрі на це впливають. Результати опитування дають підстави стверджувати, що лише 19% респондентів у вільний від навчання час відвідують заняття фізкультурою і спортом (рис.1).

Рис. 1. Різновиди діяльності старшокласників у вільний час

Умовні позначення: 1 – перегляд відео; 2 – прослуховування музики; 3 – заняття фізкультурою і спортом; 4 – відвідування розважальних заходів; 5 – зустрічі з друзями; 6 – перегляд телепередач; 7 – прогулянки; 8 – читання художньої літератури; 9 – відвідування кафе, барів; 10 – читання періодичних видань; 11 – екскурсії і туризм; 12 – азартні ігри; 13 – інше.

З них нерегулярно займаються серед міських хлопців 15 років - 20,2%, 16 років - 47,6%, 17 років - 51,4% респондентів, серед дівчат - відповідно 36,5%, 57,5% і 63,4% респондентів, серед сільських хлопців – відповідно 37,1%, 54,7% і 61,4% респондентів, а серед дівчат – відповідно 42,3%, 57,0% і 60,1% респондентів. Серед тих, хто відвідує заняття фізкультурою і спортом в позанавчальний час систематично переважають старшокласники, котрі займаються двічі на тиждень (міські хлопці – відповідно 33,7%, 29,4%, 26,1% респондентів; дівчата – відповідно 26,3%, 24,1%, 20,9% респондентів; сільські хлопці – відповідно 28,4%, 27,1%, 24,3% респондентів; дівчата – відповідно 19,2%, 19,1%, 18,4% респондентів від загальної кількості опитаних). З іншого боку, лише 37,9% школярів задоволені проведенням свого вільного часу. Це вказує на те, що одним із шляхів адекватного формування культури дозвілля старшокласників може стати їх залучення до занять фізичними вправами.

Серед причин, які викликають у школярів інтерес до фізкультурно-спортивної діяльності слід відмітити можливість весело провести час, можливість виховувати характер, волю і мужність та можливість домогтися високих спортивних досягнень. В той же час, з віком у хлопців і дівчат до занять фізкультурою і спортом зростає інтерес через можливість сприяти

підвищенню своєї розумової працездатності, бажання бути здоровим і сильним, бажання досягти переваги над іншими і, одночасно, менше уваги молодь звертає на можливість весело провести час, домогтися високих спортивних результатів, одержати високу оцінку з фізкультури, поліпшити дисципліну і самоорганізацію. Серед школярів, які систематично відвідують фізкультурно-спортивні заняття, переважає дещо інша мотивація, а саме: можливість покращити будову тіла та підвищити рівень фізичної підготовленості у хлопців через фізичну підготовку, а у дівчат – вдосконалити свою зовнішність. Іншими мотивами, що спонукають учнів до

фізкультурно-спортивної діяльності, є можливість розширення кола своїх знайомих і збереження та зміцнення здоров'я.

Важливе значення у залученні школярів до фізкультурно-спортивної діяльності належить пропаганді різних організаційних форм фізичного виховання, і перш за все, через засоби масової інформації. Крім того, вагомий вплив на залучення до занять фізичними вправами у хлопців має думка їх однокласників і друзів, а у дівчат – їх рідних і близьких. З іншого боку, виявлено, що найважливішою умовою впливу на фізкультурно-спортивну активність учнів та реалізацію їх інтересів є бажання самовиявитися.

Серед причин, які відштовхують молодь від фізкультурно-спортивних занять слід відмітити погану організацію і проведення занять з фізичної культури в школі, особливо у випускних класах, незадовільне матеріально-технічне забезпечення цих занять. Крім того, майже половина сільських школярів і третина міських школярів не відвідують позашкільні заняття фізкультурою і спортом через те, що не знають де такі заняття проводяться або не мають можливості їх відвідувати.

Характерною особливістю молодіжного руху в Україні є надзвичайно широка палітра діяльності різних молодіжних організацій. Наша увага буде звернена на ті всеукраїнські молодіжні організації, які є чисельними і передбачають у своїх статутних завданнях фізичне виховання їх членів. До таких організацій слід причислити Організацію української молоді "Спадщина", "Пласт – Українську Скаутську організацію", Спілку піонерських організацій України (СПОУ), Спілку Української Молоді (СУМ), Українське дитячо-юнацьке товариство "Січ". Діяльність перелічених організацій відіграє важливу роль у позашкільному фізичному й національно-патріотичному вихованні школярів. Залучення дітей до цих громадських об'єднань дозволяє поєднувати різнобічні інтереси молоді.

В усіх вищеперелічених молодіжних організаціях важливе місце посідає фізкультурно-спортивна діяльність, яка реалізується переважно у формах, наведених в таблиці 1. Організаційні форми в основному співпадають, хоча чітко простежується специфіка фізичного виховання в кожному громадському об'єднанні. Серед організаційних форм фізичного виховання найпоширенішими в усіх молодіжних організаціях є туристичні походи і табори. Зазначені організаційні форми є привабливими для молоді, оскільки передбачають самостійність і романтику. До спільних організаційних особливостей усіх молодіжних організацій слід віднести культивування таборів літніх і сезонних, а також - стаціонарних і пересувних. Крім того, в рамках таборів проводяться тотожні форми фізичного виховання. Разом з тим, в різних молодіжних організаціях виявлено організаційні відмінності. Так, поряд із пішими туристичними прогулянками і мандрівками в "Спадщині" час від часу проводять мандрівки на байдарках, в "Пласті" і "СУМі" систематично проводять мандрівки на байдарках і велосипедах, в "Січі" – на конях, а в СПОУ – на байдарках, велосипедах і автомобілях.

Таблиця 1

Форми фізичного виховання у сучасних молодіжних організаціях

ФОРМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ	
Туристичні прогулянки і мандрівки	Піші
	На велосипедах
	На конях
	На байдарках
	На автомобілях
Секційні заняття	Бойовий гопак
	Східні види одноборств
	Спортивне орієнтування
	Кінний спорт
	Альпінізм

	Ігрові види спорту
	Атлетизм
Табори	Стаціонарні
	Пересувні
Фізкультурно-оздоровчі заходи під час культурно-релігійних, історичних та державних свят	

Слід відмітити організаційні особливості в проведенні таборів. Якщо в СПОУ переважають табори у стаціонарно пристосованих приміщеннях, то в інших молодіжних організаціях – табори переважно пересувні, а влітку – тільки пересувні. Очевидно це пов'язано з різним матеріально-технічним забезпеченням організацій. Так, лише у СПОУ є власні приміщення для проведення таборів. Інші організації при потребі орендують такі приміщення.

В молодіжних організаціях чітко простежуються особливості проведення секційної роботи. Так, у “Спадщині” проводяться заняття з бойового гопака і спортивного орієнтування, в “Січі” – з козацьких бойових мистецтв і кінного спорту, в інших організаціях – з футболу, волейболу, баскетболу тощо.

Слід відмітити особливості в підході до керівництва фізкультурно-спортивною діяльністю. Якщо в СПОУ і “Пласті” різними формами фізичного виховання керують фахівці, то в інших організаціях найчастіше таке керівництво здійснюють активісти організацій, які не мають належної освіти.

Характерною педагогічною особливістю фізкультурно-спортивної діяльності молодіжних організацій є залучення до участі в різних організаційних формах фізичного виховання членів різного віку. Такий підхід дозволяє сформувати в молодших членів організації інтерес до занять фізичними вправами через приклад їх старших товаришів, які згідно з результатами опитування, є для них більшим авторитетом, ніж дорослі, і здійснюють на них позитивний вплив. Наступною педагогічною особливістю є специфіка тематичної спрямованості таборів. Вони бувають відпочинкові, екологічні, етнографічні, вишкільні, інструкторські. Кожен член організації, як правило, проходить табори саме в такій послідовності, що дозволяє, у відповідності до принципу поступовості, через позитивні враження від розваг у відпочинкових таборах залучати юнака чи дівчину до цікавої нескладної дослідницької діяльності в екологічних, етнографічних та інших таборах, а далі до більш складнішої і відповідальнішої діяльності у вишкільних та інструкторських таборах. Такий підхід дозволяє виховувати у молоді активність, самостійність, відповідальність тощо. В той же час, в різних громадських об'єднаннях спостерігається різна спрямованість дослідницьких таборів та туристичних прогулянок і мандрівок. Так, в СПОУ зазначені організаційні форми мають, в основному, екологічну та інтернаціональну спрямованість, в той час як в інших організаціях домінують національно-патріотична та культурно-релігійна спрямованість.

Важливою педагогічною особливістю виступає підпорядкованість організаційних форм фізичного виховання ідеологічним засадам молодіжних організацій. Так, “Спадщина”, “Пласт”, СУМ проводять фізкультурно-оздоровчі заходи, в рамках релігійних та історичних свят і рідше – в рамках державних свят, “Січ” в більшій мірі орієнтується на історичні і в меншій мірі – на релігійні та державні свята, а СПОУ – на державні та історичні свята і не бере участь в релігійних святкуваннях. Крім того, різні молодіжні організації проводять фізкультурно-оздоровчі заходи під час різних історичних дат.

Таким чином, фізичне виховання в молодіжних організаціях відзначається своєю специфічністю, що проявляється у реалізації організаційних форм різної спрямованості, зокрема, розважальних, рекреативних, пізнавальних, спортивно-тренувальних. Це дозволяє залучити всіх членів організації до занять фізичними вправами, враховуючи бажання кожного з них. В той же час, погане матеріально-технічне забезпечення та недостатність кваліфікованих кадрів

перешкоджають молоді брати активну участь в різних організаційних формах фізичного виховання.

Результати опитування школярів, які є членами молодіжних організацій, так і тих, які не належать до них, а також, вищезазначені організаційно-педагогічні особливості фізкультурно-спортивної діяльності молодіжних організацій, наводять на думку, що для покращення процесу фізичного виховання в цих громадських об'єднаннях необхідно внести ряд змін. Найперше, більше уваги слід зосередити на формування у молоді мотивації до систематичних занять фізичними вправами. Згідно результатів дослідження, найвагомими мотивами, які спонукають школярів до занять фізичними вправами, є можливість весело провести час в колі однолітків, покращити свою фізичну підготовленість та проявити себе, реалізувати свій потенціал. Тому необхідно запропонувати школярам такі організаційні форми фізичного виховання, які б задовольняли зазначені вимоги.

Оскільки секційну роботу в “Спадщині” проводять активісти молодіжної організації, які не мають спеціальної освіти, для підвищення їх фахового рівня були проведенні семінари, які включали в себе теоретичні і практичні заняття. Програма кожного семінару передбачала б лекцій і 3 практичні заняття. Теми лекцій відрізнялися за спрямованістю і передбачали виклад матеріалу, що необхідний для кваліфікованого проведення туристичних походів, секційних занять, таборів, фізкультурно-оздоровчих заходів.

Для підвищення інтересу до фізкультурно-оздоровчих заходів в рамках святкування були розроблені сценарії для проведення низки молодіжних культурно-релігійних свят, а саме: в переддень Андрія (12 грудня), на Новий рік, на Великдень, на Купала. В основу цих свят було покладено різні види рухової активності (біг, стрибки, метання тощо), які органічно пов'язані з тим чи іншим святом і описані в різних етнографічних джерелах.

Беручи до уваги те, що молодь шукає нові знайомства, а також прагне проявити себе, було організовано і проведено студентський спортивний фестиваль, який з часом набув статусу Всеукраїнського. Програма фестивалю передбачає змагання серед аматорів з дев'яти видів спорту (легка атлетика, міні-футбол, волейбол, баскетбол, бадмінтон, настільний теніс, шахи, армреслінг та спортивне орієнтування), наукову конференцію “Актуальні проблеми молоді та шляхи вирішення”, мистецькі виставки, запис телепередачі львівського телебачення “Аудиторія”, присвяченої темі фестивалю, круглі столи, вечори відпочинку. До участі у фестивалі запрошувалися студенти вищих закладів освіти I-IV рівнів акредитації та школярі старших класів. Особливий статус мали представники молодіжних організацій. Таким чином, вищеописані заходи були впроваджені у фізкультурно-спортивну роботу ОУМ “Спадщина”, визначивши зміст педагогічного експерименту.

Впродовж експерименту тричі визначався рівень фізичного розвитку (РФР) і фізичної підготовленості (РФП) старшокласників ЕГ і КГ. На початку експерименту у старшокласників ЕГ і КГ, як у хлопців, так і у дівчат, між показниками зросту, ваги і обсягу грудної клітки (ОГК), які відповідали середньому РФР, великих розбіжностей не виявлено. В кінці експерименту у хлопців ЕГ на відміну від однолітків КГ виявлено кращі показники зросту та ОГК, які відповідали вищому за середній РФР. У дівчат ЕГ в порівнянні з дівчатами КГ в кінці експерименту збільшилася різниця між показниками ОГК, натомість у дівчат КГ збільшилися показники маси тіла, які характеризують надмірну вагу. В кінці експерименту високий РФР зафіксовано у 14,1% хлопців і 18,8% дівчат ЕГ та в 9,3% хлопців і 12,5% дівчат КГ, вищий за середній РФР – у відповідно 37,5%, 25,0% та 28,7%, 25,0% старшокласників, середній – у відповідно 34,3%, 33,3% та 43,6%, 35,8% старшокласників. Отже, в кінці експерименту збільшилася кількість старшокласників ЕГ, які мають вищий за середній РФР, в той час як в КГ суттєвих змін не відбулося. Все це вказує на те, що запропоновані нами організаційно-педагогічні рекомендації для покращення фізичного виховання членів ОУМ “Спадщина” позитивно вплинули на фізичний розвиток старшокласників.

Впродовж трьох років для виявлення тенденцій розвитку фізичних якостей школярів визначався рівень їх фізичної підготовленості, який оцінювався за результатами виконання фізичних вправ, що включені у Державні тести. Результати подані в таблиці 2.

На початку експерименту середні показники усіх видів випробувань у старшокласників ЕГ як у хлопців, так і у дівчат, переважали середні показники старшокласників КГ. Однак, з кожним роком збільшувалася різниця між середніми результатами випробувань у школярів ЕГ і КГ. Особливо зросла різниця у хлопців між результатами згинання і розгинання рук в упорі лежачи на підлозі (2,8% на початку експерименту і 9,4% в кінці експерименту), піднімання в сід за 1 хв. (3,1% і 8,9% відповідно), стрибка в довжину з місця (0,8% і 6,5 відповідно) та нахилу тулуба вперед з положення сидячи (5,3% і 13,8% відповідно), а в дівчат між результатами згинання і розгинання рук в упорі лежачи на підлозі (8,3% і 15,1% відповідно), піднімання в сід за 1 хв. (7,6% і 13,4% відповідно) і нахилу тулуба вперед з положення сидячи (2,5% і 8,4% відповідно). Отже, постійна участь у запропонованих нами організаційних формах фізичного виховання сприяла суттєвому розвитку ($p < 0,05$) у старшокласників ЕГ силової витривалості та гнучкості.

Оцінка РФП школярів на підставі результатів тестування показала, що на початку експерименту в ЕГ була майже однакова кількість хлопців з відмінними (26,5%), добрими (28,1%) і задовільними (21,9%) результатами, а в КГ хлопців із задовільними результатами було майже вдвічі більше (37,9%), ніж хлопців з відмінними і добрими результатами (17,2% і 17,2% відповідно). На кінець експерименту в ЕГ значно збільшилася кількість хлопців, які показали високий РФП (48,4%) та вищий за середній РФП (32,8%) і зменшилася кількість хлопців, які показали середній, нижчий за середній і низький РФП (відповідно 12,5%, 4,7% і 1,6%). У хлопців КГ також спостерігалось зростання кількості юнаків, РФП яких можна оцінити як високий (21,8%) та вищий за середній (18,6%), однак цей приріст є значно меншим ($p < 0,05$), ніж в ЕГ. Слід також відмітити, що в КГ зменшилася кількість юнаків, які показали середній і нижчий за середній РФП (відповідно 34,5% і 14,9%) та збільшилася кількість юнаків з низьким РФП (10,4%).

Таблиця 2

Результати тестувань рівня фізичної підготовленості старшокласників

Вік, Рок и	Види випробувань	Хлопці		Дівчата	
		ЕГ(n=64)	КГ(n=87)	ЕГ(n=48)	КГ(n=56)
15	біг на 1500м,хв,с	6.12±1.31	6.37±1.43	7.43±1.57	7.58±1.49
	згин./розгин. рук в упорі леж.на підл., разів	29.3±5.41	28.5±5.57	11.7±4.17	10.8±4.13
	піднімання в сід за 1 хв, разів	39.4±7.93	38.2±7.81	36.8±7.57	34.2±7.52
	стрибок у довжину з місця, см	210.1±26. 2	208.4±25. 9	171.1±24. 9	169.3±25. 2
	біг на 60 м, с	8.8±0.91	9.1±0.87	9.7±0.98	9.9±0.93
	човниковий біг 4x9м, с	10.2±1.13	10.4±1.17	11.6±1.21	11.9±1.32
	нахил тулуба вперед з полож. сидячи, см	13.8±3.8	13.1±3.6	16.3±3.4	15.9±3.1
16	біг на 2000м(д), 3000м (х)хв,с	12.54±2.4 9	13.51±2.5 7	11.12±1.4 9	11.42±2.1 3
	згин./розгин. рук в упорі леж.на підл., разів	32.8±5.83	31.2±5.63	13.8±4.24	12.4±4.87
	піднімання в сід за 1 хв, разів	42.7±8.42	40.7±8.58	39.8±8.17	36.3±8.21
	стрибок у довжину з місця, см	225.1±27. 8	218.2±29. 4	184.7±26. 3	180.2±27. 4

	біг на 60 м, с	14.1±1.23	14.6±1.31	16.1±1.47	16.5±1.43
	човниковий біг 4х9м, с	9.7±1.28	10.1±1.44	11.3±1.58	11.8±2.07
	нахил тулуба вперед з полож. сидючи, см	14.6±4.1	13.2±3.1	17.9±3.7	17.1±5.4
17	біг на 2000м(д), 3000м (х),хв,с	12.43±2.1 1	13.45±2.3 7	10.37±1.4 3	11.21±1.5 8
	згин./розгин. рук в упорі леж.на підл., разів	37.4±7.67	34.2±7.34	18.2±4.51	15.8±4.68
	піднімання в сід за 1 хв, разів	46.3±9.03	42.5±8.43	42.3±8.57	37.3±8.33
	стрибок у довжину з місця, см	247.8±32. 1	232.6±34. 8	193.4±27. 3	184.1±28. 4
	біг на 60 м, с	13.6±1.15	14.1±1.31	15.2±1.57	15.7±2.11
	човниковий біг 4х9м, с	9.1±1.06	9.6±1.13	10.2±1.31	10.9±1.38
	нахил тулуба вперед з полож. сидючи, см	15.7±4.2	13.8±3.8	18.9±4.9	17.3±5.3

На початку експерименту високий РФП мали 18,8% дівчат ЕГ і 17,9% дівчат КГ, вищий за середній – відповідно 27,1% і 21,4% дівчат, а середній - відповідно 33,3% і 37,5% дівчат. Отже, в ЕГ в порівнянні з КГ було більше дівчат з високим і вищим за середній РФП і менше – з середнім РФП, але різниця в обох випадках не була суттєвою. На кінець експерименту в ЕГ, як і в хлопців, значно збільшилася кількість дівчат, які показали високий РФП (47,9%) і вищий за середній РФП (29,1%) і зменшилася кількість дівчат, які показали середній, нижчий за середній і низький РФП (відповідно 16,7%, 4,2% і 2,1%). У КГ спостерігалось збільшення кількості дівчат, РФП яких можна оцінити як високий (21,4%), не змінилася кількість дівчат з вищим за середній, середнім і низьким РФП та зменшилася кількість дівчат, які показали нижчий за середній РФП (10,4%).

Таким чином, результати досліджень показали, що більшість хлопців (48,4%) і дівчат (47,9%) ЕГ мають високий рівень фізичної підготовленості, а більшість хлопців (34,5%) і дівчат (37,5%) КГ мають середній рівень фізичної підготовленості. Все це вказує на те, що запропоновані нами організаційно-педагогічні рекомендації суттєво вплинули на РФП старшокласників ЕГ, що підтверджує їх ефективність.

В кінці експерименту також було проведено опитування членів “Спадщини”, яке мало на меті зібрати їхні враження про фізкультурно-спортивну діяльність організації. Опитування показало, що, якщо на початку експерименту активну участь в організації і проведенні фізкультурно-оздоровчих заходів в рамках культурно-релігійних святкувань на Андрія, Новий рік, Великдень і Купала брало лише 20-23 чоловіка, то на кінець експерименту їх кількість зросла до 80-90 чоловік. Кількість хлопців і дівчат, які систематично відвідували заняття в секціях з виду спорту збільшилася на кінець експерименту з 34 до 72 чоловік. А вибір цікавих маршрутів для туристичних походів і наповнення їх іграми, забавами і розвагами сприяло тому, що на кінець експерименту кількість хлопців і дівчат, які постійно брали в них участь становила 44-48 чоловік в порівнянні з 15-18 чоловіками на початку експерименту. Якщо під час студентського спортивного фестивалю в 1995 році у змагання з різних видів спорту взяло участь близько 700 чоловік, а в 1996 році близько 1000 чоловік, то в 1998 році число учасників зросло до 2000 чоловік, серед яких було 447 представників 35 молодіжних організацій з 16 областей України. Крім того, встановлено, що до участі у молодіжних святкуваннях члени ОУМ “Спадщина” запрошували своїх однокласників та товаришів, які не були членами організації. І саме після цих фізкультурно-оздоровчих заходів хлопці і дівчата виявляли бажання докладніше ознайомитися з діяльністю молодіжної організації і ставали її членами. Таким чином, запропоновані організаційно-педагогічні рекомендації, в яких враховано мотиви, що викликали інтерес

старшокласників до занять фізичними вправами, дозволили залучити велику кількість молоді до фізкультурно-спортивних заходів, що підтверджує їх ефективність.

У п'ятому розділі “Аналіз та узагальнення результатів дослідження” викладені в дисертації результати поділено на три групи даних: підтвердуючі; дані, що доповнюють існуючі розробки; та абсолютно нові з вибраної проблеми.

Дослідженням підтверджено дані В.Осінчука (1993), що засоби масової інформації відіграють важливу роль у залученні школярів до занять фізкультурою і спортом. Підтверджено дані Г.Сальнікової (1968) про тенденцію приросту довжини тіла і зросту у школярів 15-17 років та валідність, розроблених В.Недилько і О.Циборовським (1974), оцінкових таблиць рівня фізичного розвитку. Підтверджено ефективність методик розвитку фізичних якостей у старшокласників, запропонованих Л.Волковим (1980) та В.Вайбауманом (1991).

До другої групи належать дані про становлення та розвиток організаційно-педагогічних засад фізичного виховання в українських молодіжних організаціях. В науковій літературі (Є.Приступа,1995; О.Вацеба,1996; Б.Трофим'як,1987) визначаються особливості фізичного виховання в молодіжних організаціях в різні історичні періоди. Нами зроблено аналіз фізичного виховання в молодіжних організаціях, які функціонували від найдавніших часів до сьогодення. Крім того, нами встановлено, що у 15-річних школярів, які проживають у місті приріст ваги за два роки більший, ніж у їх сільських однолітків, у хлопців на 3-4кг, а у дівчат – на 2-3 кг.

Абсолютно новими є дані про особливості фізичного виховання в сучасних молодіжних організаціях України. Нами визначено мотиваційні чинники, які впливають на залучення старшокласників до занять фізичною культурою і спортом в позанавчальний час, розроблено організаційно-педагогічні рекомендації для оптимізації процесу фізичного виховання у сучасних молодіжних організаціях

ВИСНОВКИ

1. У сучасних наукових дослідженнях науково-обґрунтовано необхідність проведення з молоддю різних організаційних форм фізичного виховання в позанавчальний час, розроблені рекомендації, що оптимізують їх проведення через адекватність підбору навантаження та ефективність методів контролю за тренувальним процесом, розроблені та апробовані адекватні методики розвитку фізичних якостей для учнів-старшокласників. Разом з тим, залишається недостатньо вивченою мотивація до занять фізкультурою і спортом, не проводилося досліджень організаційних форм фізичного виховання у сучасних молодіжних організаціях.

2. Фізичне виховання виступало невід'ємною складовою діяльності українських молодіжних організацій і відрізнялося своєю спрямованістю на різних історичних етапах. В молодіжних об'єднаннях, що існували в період Київської Русі і козаччини спрямованість фізичного виховання була переважно військовою, в братських школах – просвітницькою, в національно-патріотичних товариствах кінця XIX - початку XX століть – спортивно-прикладною, а пізніше – військово-прикладною, в піонерсько-комсомольських організаціях радянського періоду – спортивно-масовою, у виховних молодіжних організаціях періоду незалежності України – оздоровчо-розважальною. У фізичному вихованні молодіжних організацій культивувалися засоби та організаційні форми, які відповідали напрямку діяльності цих організацій і мали на меті масове залучення молоді до членства в них.

3. Нашими дослідженнями встановлено, що лише 37,9% старшокласників задоволені проведенням свого вільного часу. В той же час, тільки 19% школярів відвідують заняття з фізичної культури і спорту в позанавчальний час. З них, близько 20% учнів займаються систематично від трьох до п'яти разів на тиждень, більше 30% учнів - систематично два рази на тиждень, а 50% учнів – несистематично. Отже, заняття фізкультурою і спортом недостатньо поширені серед старшокласників.

4. Ефективність залучення старшокласників до занять фізкультурою і спортом у позанавчальний час залежить від врахування мотивів, що формують у школярів інтерес до

фізкультурно-спортивної діяльності, підтримка з боку однокласників, друзів і рідних, пропаганда форм фізичного виховання через засоби масової інформації.

Мотиви, що формують у школярів інтерес до фізкультурно-спортивної діяльності з віком змінюються. У 15-річних школярів основними мотивами є емоційне задоволення, можливість виховати волюві якості та досягнути спортивних результатів, а у 17-річних школярів - підвищити розумову працездатність, зміцнити здоров'я. Інтерес школярів, які систематично відвідують фізкультурно-спортивні заняття, підтримується через можливість покращити будову тіла, підвищити рівень фізичної підготовленості, розширити коло знайомих, зберегти та зміцнити здоров'я.

Відштовхують молодь від фізкультурно-спортивних занять: погана організація і проведення занять з фізичної культури в школі, особливо у випускних класах, незадовільне матеріально-технічне забезпечення цих занять, погана поінформованість про заняття фізичними вправами в позаурочний час, незручні час і місце проведення цих занять.

5. Фізичне виховання в молодіжних організаціях здійснюється через наступні організаційні форми: туристичні прогулянки і походи, табори, секції з виду спорту, фізкультурно-оздоровчі заходи в рамках культурно-релігійних, історичних і державних свят. Туристичні походи здійснюються пішо, на байдарках, велосипедах, конях, автомобілях. Впродовж року проводяться табори, які за часом проведення і завданнями поділяються на літні і сезонні, а за характером проведення – на стаціонарні і пересувні. В різних організаціях функціонують секції альпінізму, бойового гопака, спортивного орієнтування, козацьких бойових мистецтв, кінного спорту, футболу, волейболу, баскетболу, шахів тощо. Організаційні форми фізичного виховання в молодіжних організаціях відзначаються різноманітністю, яка залежить від спрямованості їх діяльності та матеріальних можливостей.

6. Фізкультурно-спортивна робота в молодіжних організаціях проводиться із врахуванням вікових особливостей їх членів, а також ідеологічних засад організацій. В залежності від віку члени молодіжних організацій можуть виступати як об'єктом, так і суб'єктом, навчально-виховного процесу в різних формах фізичного виховання, зокрема, у відпочинкових, екологічних, етнографічних, вишкільних та інструкторських таборах, зміст яких відрізняється своєю педагогічною спрямованістю. В залежності від ідеологічних засад молодіжних організацій існують відмінності у проведенні їх членами фізкультурно-оздоровчих заходів в рамках різних культурно-релігійних, історичних та державних свят.

7. В кінці педагогічного експерименту рівень фізичної підготовленості у старшокласників експериментальної групи став вищим за середній, а у старшокласників контрольної групи – залишився середній. В експериментальній групі 48,4% хлопців і 47,9% дівчат показали високий, 32,8% хлопців і 29,1% дівчат – вищий за середній, а 12,5% хлопців і 16,7% дівчат – середній рівень фізичної підготовленості. В контрольній групі 21,8% хлопців і 21,4% дівчат показали високий, 18,6% хлопців і 21,4% дівчат – вищий за середній, а 34,5% хлопців і 37,5% дівчат – середній рівень фізичної підготовленості. Отримані результати підтверджують ефективність запропонованих організаційно-педагогічних рекомендацій по проведенню семінарів для інструкторів фізичного виховання в молодіжних організаціях, культурно-релігійних свят, студентського спортивного фестивалю.

8. Кількість старшокласників, які брали активну участь в різних організаційних формах фізичного виховання в кінці експерименту суттєво збільшилася ($p < 0,05$). Кількість хлопців і дівчат, які систематично відвідували заняття в секціях з виду спорту збільшилася з 34 до 72 чоловік, які постійно брали участь в туристичних походах – з 15-18 до 48 чоловік, які брали активну участь у фізкультурно-оздоровчих заходах в рамках культурно-релігійних святкувань – з 20-23 до 90 чоловік. Якщо в 1995 році в роботі студентського спортивного фестивалю взяло участь 700 чоловік, то в 1998 році – 2000 чоловік, серед яких було 447 представників 35 молодіжних організацій з 16 областей України. Запропоновані організаційно-педагогічні рекомендації, в яких враховано мотиви, що викликали інтерес старшокласників до занять

фізичними вправами, дозволили залучити велику кількість молоді до фізкультурно-спортивних заходів, що підтверджує їх ефективність.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Мартин П.М. Ступінь поширення занять фізкультурою і спортом серед учнів-старшокласників// Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Зб. наук. пр. під ред.Єрмакова С.С.. – Харків: ХХПІ, 1998.- №12.- С. 5-9.
2. Мартин П.М. До питання генези українського молодіжного руху та місця фізичного виховання в ньому// Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Зб. наук. пр. під ред.Єрмакова С.С.– Харків: ХХПІ, 1999.- №2.- С. 9-12.
3. Мартин П. Формування мотивації та інтересу до фізкультурно-спортивної активності учнів // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Зб. наук. пр. під ред.Єрмакова С.С.– Харків: ХХПІ, 1999.- №12.- С. 30-32.
4. Мазур Л.О., Мартин П.М. Філософія життя й ідеологія українського національного тіловиховання// Традиції фізичної культури в Україні: Зб. наук. статей.- К.: ІЗМН, 1997.- С. 199-208.
5. Мартин П.М. Сучасне виховання дітей у молодіжних організаціях засобами фізичної культури// Молодіжний рух України: Зб. матеріалів.- К.: НВФ “Студцентр”/НІКА-Центр, 1998.- С. 99-102.
6. Мартин П.М. Методи виховання дітей засобами фізичної культури в молодіжних організаціях// Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету. Серія 3: Педагогіка і психологія.- №5.-1998.-С.143-145.
7. Мартин П.М. Програмно-методичне забезпечення фізичного виховання в молодіжних організаціях// Матеріали першої Всеукраїнської наукової конференції аспірантів галузі фізична культура і спорту ”Молода спортивна наука України”.-Львів: ЛДІФК, 1997.-С.75-76.
8. Мартин П.М. Студентський спортивний фестиваль як форма позаурочного фізичного виховання // Матеріали другої Всеукраїнської наукової конференції аспірантів ”Молода спортивна наука України”.-Ч.2.-Львів: ЛДІФК, 1998.-С.227-228.
9. Мазур Л., Мартин П. Молодіжна політика держави в умовах національного відродження та розвиток молодіжних організацій патріотичного спрямування// Молодіжні проблеми в Україні: стан та шляхи вирішення: Зб. наук.-метод. статей.-Львів: ЛДІФК, 1997.-С.115-128.
10. Мазур Л., Мартин П. Фізична культура і спорт як засіб соціалізації особистості// Молодіжні проблеми в Україні: стан та шляхи вирішення: Зб. наук.-метод. статей.-Львів: ЛДІФК, 1997.-С.128-134.
11. Мазур Л., Мартин П. Філософія життя як методологічна основа національного тіловиховання// Матеріали Всеукраїнської наукової конференції, присвяченої 50-річчю ЛДІФК “Освіта в галузі фізичної культури: стан, проблеми, перспективи” 9-11 жовтня 1996 р.-Ч.1.-Львів: ЛДІФК, 1996.-С.57-60.
12. Мартин П.М. Молодёжные организации, как форма внешкольного физического воспитания// Материалы II региональной научно-практической конференции “Совершенствование форм и методов физического воспитания учащихся общеобразовательных школ”.-Витебск: б.и., 1997.-С.174-176.
13. Мазур Л., Мартин П. Організація фізичного виховання молоді у позашкільний час// Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції “Роль фізичної культури в здоровому способі життя”.-Львів: б.в., 1997.-С.46-47.
14. Мартин П. До вирішення проблем здоров'я школярів через фізичну культуру// Матеріали Першої науково-практичної конференції “Національне страхове медичне забезпечення України”.-Львів: б.в., 1995.-С.64-65.

15. Мартин П.М. використання спортивних ігор у системі фізичного виховання вузів// Матеріали конференції присвяченої 90-річчю футбольного клубу “Україна” ”Футбольному клубу ”Україна”-90 років”.-Львів: Львівський університет, 1997.- С.11-12.

16. Мартин П.М. До проблеми фізичного виховання студентської молоді// Тези Всеукраїнської науково-практичної конференції “Студентський фізкультурно-спортивний рух в Україні на порозі ХХІ століття: національно-історичні, соціально-економічні, оздоровчо-профілактичні аспекти відродження”. – К.: б.в., 1998.-С.112-113.

АНОТАЦІЇ

Мартин П.М. Організаційно-педагогічні особливості фізичного виховання старшокласників у сучасних молодіжних організаціях – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту по спеціальності 24.00.02 – Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення, Волинський державний університет імені Лесі Українки, Луцьк, 1999.

В дисертації проаналізовано особливості фізичного виховання на різних етапах розвитку молодіжного руху в Україні, вивчено ступінь поширення занять фізичною культурою і спортом у позанавчальний час серед школярів 15-17 років та причини, котрі на це впливають, вивчено особливості організаційних форм фізичного виховання у молодіжних організаціях, розроблено організаційно-педагогічні рекомендації для оптимізації процесу фізичного виховання.

Ключові слова: форми фізичного виховання, молодіжні організації, старшокласники, організаційно-педагогічні рекомендації.

Martyn P. M. Organizftional and pedaical recomendations of physical education of children at the age of 15-17 years in modern youth organizations – Manuscript.

Thesis submitted for Candidate’s Degree in Physical Education and Sport in specialiti 24.00.02 - Physical Culture, Physical Education various group of the population. Volyn State University named after Lesya Ukrainka, Lutsk, 1999.

This thesis perfomed analysis of the peculiarities of physical education on various stager of development of youth movement in Ukraine; it is investigated the degree of spreading physical culture studies and sport in out-of-class time of children at the age of 15-17 years and reasons which have an influence on this; it is studied peculiarities of forms of organizing of physical education in youth organizations; it is elaborated organizftional and pedaical recomendations for improving the process of physical education in youth organizations.

Key words: the forms of physical education, youth organizations, children at the age of 15-17 years, organizftional and pedaical recomendations.

Мартын П.М. Организационно-педагогические особенности физического воспитания старшекласников в современных молодёжных организациях - Рукопись.

Диссертация на соискание учёной степени кандидата наук по физическому воспитанию и спорту по специальности 24.00.02 – Физическая культура, физическое воспитание разных групп населения. Волынский государственный университет имени Леси Украинки, Луцк, 1999.

Целью исследования есть обобщение организационо-педагогических особенностей и на этой основе - усовершенствование процесса физического воспитания старшекласников путем внедрения в работу молодежных организаций научно-обоснованных рекомендаций.

В исследовании решались следующие задачи: исследовать особенности становления и развития организационно-педагогических основ физического воспитания в украинских молодежных организациях; исследовать степень распространения занятий физической культурой и спортом во внеучебное время среди старшекласников и причины, которые влияют на вовлечение школьников к этим занятиям; исследовать организационные формы физического воспитания в современных молодёжных организациях; разработать и апробировать

организационно-педагогические рекомендации для оптимизации процесса физического воспитания старшеклассников в современных молодёжных организациях.

Научное новшество полученных результатов предстает в том, что в результате исследований: обобщены ведомости о становлении и развитии организационно-педагогических основ физического воспитания в украинских молодежных организациях; разработана классификация современных молодёжных и детских организаций за уставными задачами; определены мотивационные факторы, которые влияют на вовлечение старшеклассников к занятиям физической культурой и спортом; научно-обосновано организационно-педагогические рекомендации для оптимизации процесса физического воспитания в современных молодёжных организациях.

Практическое значение полученных результатов состоит в: разработке и внедрении в систему деятельности молодежных организаций новой организационной формы физического воспитания - студенческого спортивного фестиваля; разработке и внедрении организационно-педагогических рекомендаций для инструкторов физического воспитания и руководителей молодежных организаций, которые позволяют улучшить процесс физического воспитания членов этих организаций путем: а) проведения семинаров для инструкторов физического воспитания с целью повышения их профессионализма; б) организации и проведения физкультурно-оздоровительных мероприятий в рамках празднований культурно-религиозных праздников.

Во вступлении обосновано актуальность проблемы, определены цель и задачи исследования, раскрыто научное новшество и практическое значение работы, личный вклад автора, сфера апробации результатов исследования.

В первой главе “Значение, содержание и методика физического воспитания старшеклассников” обобщается, что в современных научных исследованиях научно-обоснована важность проведения с молодежью разных организационных форм физического воспитания во внеучебное время. В то же время, подчеркивается, что остается недостаточно изученной мотивация к занятиям физкультурой и спортом, не проводилось исследований организационных форм физического воспитания в современных молодежных организациях.

Во второй главе “Методы и организация исследования” раскрываются методы, которые использовались для решения поставленных задач и этапы организации исследования.

В третьей главе “Становление и развитие организационно-педагогических основ физического воспитания в украинских молодежных организациях” установлено, что физическое воспитание было неотъемлемой частью деятельности украинских молодежных организаций и отличалось своей направленностью на разных исторических этапах. В физическом воспитании молодежных организаций культивировались средства и организационные формы, которые отвечали направлению деятельности этих организаций и имели целью массовый охват молодежи.

В четвертой главе “Особенности занятий физкультурой и спортом старшеклассников во внеучебное время” установлено, что только 37,9% старшеклассников удовлетворены проведением своего свободного времени. В то же время, всего лишь 19% школьников посещают занятия с физической культурой и спорта во внеучебное время. Из них, почти 20% учеников занимаются систематически от трех до пяти раз в неделю, более 30% учеников - систематически два раза в неделю, а 50% учеников - несистематически.

Определены мотивы, которые формируют у школьников 15-17 лет интерес к физкультурно-спортивной деятельности и причины, которые мешают им заниматься физкультурой и спортом

Установлено, что физическое воспитание в молодежных организациях включает в себя следующие организационные формы: туристические прогулки и походы, лагеря, секции по виду спорта, физкультурно-оздоровительные мероприятия в рамках культурно-религиозных, исторических и государственных праздников. Физкультурно-спортивная работа в молодежных

организациях проводится с учетом возрастных особенностей их членов, а также идеологических основ организаций.

Разработано организационно-педагогические рекомендации для оптимизации процесса физического воспитания в молодежных организациях, которые легли в основу педагогического эксперимента, длившегося два года. Во время эксперимента три раза определялись уровень физического развития и физической подготовленности старшеклассников. В начале эксперимента у старшеклассников экспериментальной и контрольной групп между показателями роста, массы тела и объема грудной клетки почти не было различий, а результаты контрольных испытаний у старшеклассников экспериментальной группы были несколько лучше. В конце эксперимента у мальчиков экспериментальной группы достоверно улучшились ($p < 0,05$) показатели роста и объема грудной клетки, а у девочек – показатели объема грудной клетки. Кроме того, у старшеклассников экспериментальной группы зафиксировано лучший прирост результатов контрольных испытаний. У мальчиков особенно улучшились ($p < 0,05$) результаты педагогических тестов на силовую выносливость и гибкость, а у девочек – на силовую выносливость, что подтверждает эффективность предложенных рекомендаций.

В пятой главе “Анализ и обобщение результатов исследований” полученные результаты разделены на три группы данных: подтверждающие, данные, которые дополняют существующие разработки и совершенно новые данные.

Ключевые слова: формы физического воспитания, молодежные организации, старшеклассники, организационно-педагогические рекомендации.